→ Hazırlayan: Gülder Demir
gulder.demir@dunya.com

Petrol Ülkesi KUVEYT

Petrol fiyatlarındaki artışla birlikte Kuveyt Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Subiya Yarımadası'nı geliştirmek ve Failaka ve Bubiyan adalarında turizmi canlandırmak üzere iddialı projelere girişmiştir. Halihazırda yapılan inşaat projelerinin tutarı on milyar ABD doları olup bunun yirmi yıllık bir süre zarfında kümülatif olarak otuz milyar doları geçmesi beklenmektedir

Birleşik Arap Emirliği'nin yedi emirliğinden biri olan Kuveyt, dünyanın yedinci petrol üreticisi olarak biliniyor. Son yirmi yılda petrol gelirleriyle büyük bir kalkınma hamlesi gerçekleştiren zengin ve satın alım gücü yüksek bir ülke. Rekabete açık, kaliteli ürünleri tanımış, güçlü ülkeler tarafından paylaşılmış bir piyasa yapısına sahip olan Kuveyt, pazara girişin kolay, pazarda tutunmanın devamlılık ve yüksek kaliteye bağlı olduğu farklı bir ülke. Gümrük vergi oranı, Kuveyt Milli Meclisi'nin 2003 yılı Mayıs ayında KEK gümrük birliğine girmeyi onaylamasından bu yana yüzde 5'tir. Fakat pek çok ürün bu orandan muaftır.

Batı tipi yaşam standartlarına sahip olan ülkede yaşayanların yarıdan fazlasını yabancılar oluşturmaktadır. Dünyanın en yüksek kişi başına düşen GSMH'si ile özellikle göçmen işçiler için çekim merkezidir.

Vergisiz alışveriş olanağıyla dünya turizminin önemli başkentlerinden biri haline gelen Kuveyt'in ekonomisi de diğer Körfez Ülkeleri gibi birinci derecede petrole dayalı. Körfez İşbirliği Konseyi'nin altı üyesinden biri olan Kuveyt dünya petrol üretiminde on üçüncü, petrol ihracatında sekizinci sıradadır. Kuveyt'in sahip olduğu petrol rezervlerinin, şu andaki üretim miktarı devam ettiği takdirde yüz yıldan daha fazla bir süre için yeterli olacağı öngörülmekte. Ülkede enflasyon oranı yaklaşık yüzde dört gibi bir seviye izliyor.

Son yıllarda tarım alanında önemli gelişmeler kaydedildi, modern usullerle zira-

at yapılmaya başlandı. Sebze üretimi için, hükümet destekleriyle seralar kuruldu. Aynı şekilde hayvan yetiştirilmesi için de çiftlikler kuruldu. Çok yaygın olmamakla birlikte balıkçılık da yapılmakta. Halkın içme ve kullanma suyu ihtiyacı büyük ölçüde denizden arıtılan sularla karşılanmakta. Bunun yanı sıra bazı yerlerde yeraltı suları çıkarılarak şişelenip içme suyu olarak kullanılıyor.

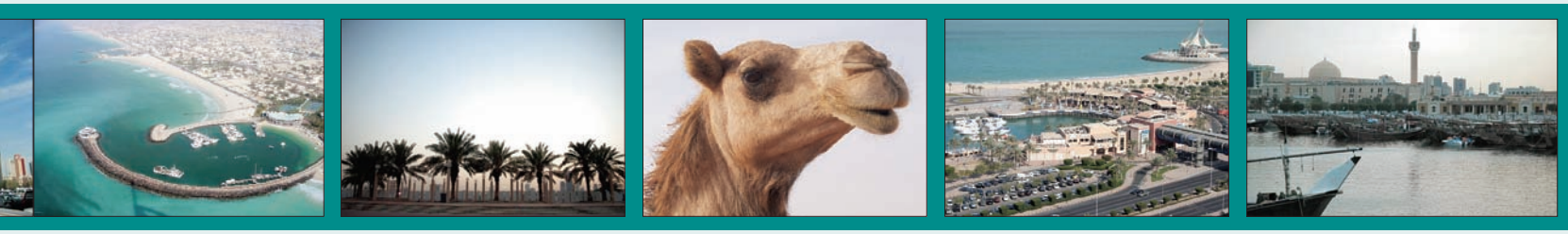
DIŞ TİCARET

2007 yılı itibariyle Kuveyt'in toplam ihracatı 60 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır. Bunun büyük bir oranı petrol ihracatından kaynaklanmaktadır. Kuveyt'in en önemli ihracat ortakları ise Japonya, Güney Kore, ABD, Singapur, Hollanda, Pakistan, Endonezya ve Bangladeş'tir. Kuveyt'in yerel ekonomisinin petrol ihracatından elde edilen geliri sindirmesi her zaman zor olmuştur. Bu nedenle ticaret her zaman, hatta 1991 Körfez Savaşı sonrasında bile fazla vermiştir. 1992 yılındaki büyük miktarda inşaat malzemesi ithalatından sonra bile oluşan ticaret açığı çok küçük olmuş ve 1994 yılında yeniden ticaret fazlasına dönüşmüştür.

Kuveyt'in 2007 yılı ithalatı ise 18 milyar dolara yaklaşmıştır. Kuveyt başta otomobil ve aksesuarları olmak üzere gıda ürünleri, kimya ve plastik ürünleri, tekstil, deri, ayakkabı, metaller, makine ve elektrikli aletler gibi her tür tüketim malını ithal etmektedir. En önemli ithalat ortakları ise ABD, Almanya, Japonya, İngiltere, Çin, İtalya ve Güney Kore'dir. Kuveyt'in Körfez bölgesindeki en önemli ticaret ortakları ise Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri'dir.

KARA ELMAS PETROL

Kuveyt 1992'de toplam 312 milyon varil petrol üretmiştir. OPEC ülkeleri arasında 1993'te gerçekleştirilen anlaşmada Kuveyt'in günlük petrol üretiminin iki milyon varil olması kararlaştırılmıştı. Ancak Kuveyt yönetimi bu sınırlamayı aşarak bütün yıl boyunca günlük üretimini iki milyon varilin üstüne çıkardı. Kuveyt'in 2005'te yüksel petrol fiyatları nedeniyle üretimini artırması nedeniyle net ham petrol ihracat geliri 36,9 milyar dolar, 2006 yılında 54,4 milyar dolar olarak gerçekleşti. 2007 yılında ise bu rakamın 55,8 milyar dolar olacağı tahmin edilmekte. Kuveyt petrol üretim kapasitesini 2020 yılına kadar dört milyon varile çıkarmak amacıyla; üretim altyapı modernizasyonu, stoklama, üretim kapasitesi artırımı, petrol alanında uluslararası firmalarla işbirliği ile ihraç ve rafineri kapasitesi-

nin güçlendirilmesine yönelik otuz milyar dolarlık bir yatırım programı başlattı. Yabancı yatırımcılar petrokimya alanında ortak yatırım yapabilmektedir. Fakat petrol arama çalışmalarının yabancı şirketler tarafından yapılmasına hâlâ izin verilmemektedir.

Ülkenin en büyük petrol üretim bölgesi Kuveyt şehrinin güneybatısındaki Burgan bölgesi olup, önemli petrol arıtma tesisleri ve petrole bağlı sanayi işletmeleri de Kuveyt şehrine yakın Ahmadi ve Shuaiba bölgelerinde bulunmaktadır. Yüksek Petrol Konseyi tarafından önerilen Kuveyt Projesi (Project Kuwait), uluslararası petrol şirketlerini ülkenin kuzeyindeki petrol sahalarındaki geliştirme planlarına dâhil etmeyi ve ülkenin kuzeyinde (dört tane) ve batısındaki (iki tane) petrol üretim alanlarının genişletilmesini öngören bir projedir.

Öncelikle ülkenin kuzeyinde bulunan ve on milyar varil rezervi olduğu bilinen alanların kapasitesinin günde dokuz bin varile çıkarılması hedeflenmektedir. Ülkenin batısındaki alanların ise kapasitesinin günde 190 bin varilden 460 bin varile çıkarılması planlanmaktadır.

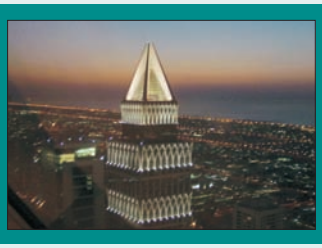
SANAYİ GELİŞİMİ PETROLE DAYALI YAN ÜRÜNLERDE

Kuveyt sanayisinde birinci sırayı petrol arıtma tesisleri ve petrolden elde edilen ürünlerle ilgili sanayi kuruluşları alır. Kuveyt'in üç yerde petrol arıtma tesisleri vardır. Bunların en büyüğü en önemli ihracat ithalat limanının bulunduğu el-Ahmedi'dedir. Petrolden elde edilen yan ürünler üzerine de çok sayıda sanayi kuruluşu kurmuştur. Bu tesislerde sıvı amonyak, amonyum sülfat, kükürt asit, klorin vs. üretilmektedir. Petrole dayalı tesislerin dışında da çok sayıda sanayi kuruluşu kurulmuştur. Demir çelik ürünleri, metal tel, yağ, paketleme malzemeleri, gaz, plastik malzemeler, çimento, oksijen, kükürt, kâğıt, naylon, gıda maddesi, meşrubat, giyim eşyası, mobilya, kırtasiye malzemeleri, büro malzemeleri, inşaat malzemeleri, madeni eşya, elektrikli araçlar ve elektrik donanım eşyası vs. üreten fabrikalar ve sanayi tesisleri kurulmuştur. Devlet sanayi kuruluşu kurmak isteyenlere uzun vadeli krediler açmak ve tesislerini kuracağı arsa temin etmek suretiyle yardımcı olmaktadır.

Kuveyt, finans sektöründe bölgesinde öne çıkmaya aday bir ülkedir. Ülkede altısı Kuveytlilere ait sekiz ticari banka ve sanayi, gayrimenkul, tasarruf ve İslami bankacılık alanlarında hizmet veren dört banka olmak üzere on iki banka bulunmaktadır. HSBC, PNB Paribas, Abu Dabi Milli Bankası gibi yabancı bankaların da ülkede faaliyet göstermelerine izin verilmiştir. 2005 Haziran sonu itibariyle Kuveyt Merkez Bankası'na kayıtlı elli yatırım şirketi altmış beş yatırım fonu ve otuz sekiz döviz şirketi hizmet vermektedir. Sigortacılık sektörü sekizi ulusal, altısı Arap ve altısı yabancı şirket olmak üzere toplam yirmi şirketten oluşmaktadır.

YABANCI YATIRIMCILARA OLANAKLAR

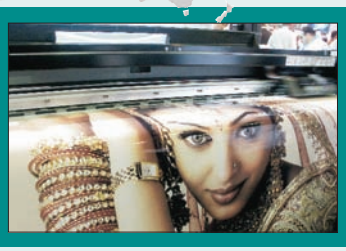
2001 yılında Kuveyt Ulusal Meclisi'nden geçen Doğrudan Yabancı Yatırım Kanunu'na göre yabancı girişimciler birçok sektörde sponsora ihtiyaç duymadan, çoğunluk hisseye sahip oldukları şirketler kurabilmektedir. Aynı kanun yabancı yatırımcıya on yıla kadar vergi muafiyeti, ülkeye yabancı işçi getirilmesi, işletmenin kurulabilmesi için arazi tahsisi, üretim için gerekli hammadde, ekipman, yarı mamulün gümrük-

süz ithalatına izin verilmesi, kamulaştırma riskine karsı güvence verilmesi, yabancı yatırımcının gelecekteki kanun değişikliklerine karsı korunması, sermaye transferine kısıtlama getirilmemesi gibi yatırımcı lehine hükümler içermektedir. Tüm bu avantajların yatırımcı tarafından kullanılabilmesi ise yerel işçi istihdam etme şartına bağlanmıştır. Doğrudan Yabancı Yatırıma kanun uyarınca on yıl vergiden muafiyet getirilmiştir. Kuveyt, taşımacılık konusunda önemli avantajlara sahiptir. Biri Shuwaikh diğeri Shuabia'da olmak üzere iki ticari limana sahiptir. Kuveyt'in beş bin kilometreye yakın iyi durumda olan bir karayolu ağı bulunmaktadır. Kuveyt Uluslararası Havaalanı'nın kapasitesi günde otuz yolcu uçağının iniş ve kalkışına izin vermektedir. En geç 2015 tarihinde üç milyon yolcu kapasiteli ve 700 milyon ile bir milyar dolar arasında maliyeti olacak ikinci bir havaalanı yapma planı bulunmaktadır. Ülkede Mayıs 1998'de kurulmuş ve Kasım 1999'da resmen açılmış olan bir adet Serbest Ticaret Bölgesi (Shuwaikh Serbest Ticaret Bölgesi) bulunmaktadır.

TÜRKİYE İLE KUVEYT ARASINDA SÜREN TİCARET

Türkiye ile Kuveyt arasındaki ekonomik ve ticari ilişkiler 1982 yılında imzalanan Ekonomik ve Sınai Teknik İşbirliği Anlaşması çerçevesinde yürütülmektedir. İki ülke arasında 2002 yılında Karma Ekonomik Komisyon (KEK) toplantısı yapılmıştır. Türkiye-Kuveyt ticareti, Kuveyt'in ithalat hacmi ve iki ülkenin potansiyeli düşünüldüğünde kısıtlı kalmaktadır. Türkiye'nin 2007 yılında Kuveyt'e ihracatı, 2006 yılı ihracatı düzeyinde yani 220 milyon dolar seviyesinde seyretmiştir.

Kuveyt'ten ithalat ise 2007 yılında 2006 yılına oranla yüzde 60 gibi önemli bir artış göstererek 90 milyon dolara yükselmiştir. 2006 yılında Kuveyt'e ihracatı gerçekleşen başlıca kalemler arasında demir ve çelik, metal eşya, canlı hayvanlar ve gıda maddeleri ile makineler ve dokumacılık ürünleri yer alırken, plastikler, diğer kimyasallar, makine ve ulaşım araçları başlıca ithalat kalemleri olmuştur. Dış Ticaret Müsteşarlığı verilerine göre, Kuveytlilere ait kayıtlara geçen yirmi beş şirketin Türkiye'deki yatırımlarının 300 milyon dolar civarında olduğu tahmin edilmektedir.

Türk firmalarının Kuveyt'te doğrudan önemli bir yatırımı yoktur. Kuveytliler genel olarak; finans, gayrimenkul, ticaret ve endüstri alanında orta ve uzun vadeli riski az ve getirisi iyi olan firmalara doğrudan veya yatırım fonları aracılığıyla yatırım yapmaktadırlar. 2006 yılı itibariyle Türk firmalarının bugüne kadar Kuveyt'te üstlendikleri müteahhitlik işlerinin toplam değeri 594 milyon dolar olmuştur.

Önümüzdeki yıllarda Kuveyt'te otoyol, konut, köprü, liman ve depolama tesisi, demiryolu, havaalanı, doğal gaz ve petrol tesisleri gibi çeşitli altyapı yatırımları öngörülmektedir. Bu da inşaat sektöründe bir hareketlenmeye işaret etmektedir. Özellikle konut yapımı ve sağlık kuruluşları inşaatı gelişme gösteren iki alandır. 2020 yılına dek büyük yatırım projeleri için kırk milyar dolardan fazla harcama yapılacaktır.

Kuveyt'te inşaat sektörü büyük ölçüde kamu ihalelerine bağlı olup 1998 yılında petrol fiyatlarının düşmesiyle birlikte hükümet büyük kamu projelerini ertelemiş ve yap-işlet-devlet modeline yönelmiştir. Yakın zamanda petrol fiyatlarındaki artışla birlikte Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Subiya yarımadasını geliştirmek ve Failaka ve Bubiyan adalarında turizmi canlandırmak üzere iddialı projelere girişmiştir. Halihazırda yapılan inşaat projelerinin tutarı on milyar ABD doları olup bunun yirmi yıllık bir süre zarfında kümülatif olarak otuz milyar doları geçmesi beklenmektedir.

Türkiye-Kuveyt İşbirliği Fırsatları

İki ülke arasında öne çıkan işbirliği fırsatları şunlardır:

- **Kuveyt'te enerji, su ve tarım alanlarında taahhüt projeleri.**
- Tekstil ve hazır giyim alanında ortaklaşa yatırım imkânları.
- **Mühendislik alanında her türlü danışmanlık hizmetleri.**
- Gıda, mobilya, klima, buzdolabı, petrol ve petrokimya sektörlerinde işbirliği.
- **Kuveyt'te geleneksel Türk mutfağına has restoran zincirleri.**
- İnşaat malzemeleri satışı ve taşeronluk hizmetleri.
- **Ticaret, sanayi, yatırım, bankacılık, turizm alanlarında faaliyet gösteren Türk firmalarıyla ortaklık.**
- Körfez sermayesinin İMKB'de portföy yatırımına yönlendirilmesi.
- **Kuveytliler'in özelleştirme kapsamında şirket satın almaya yönlendirilmesi.**

TOKİ İle Kuveyt Yatırım İdaresi Arasında İşbirliği Anlaşması İmzalandı

DEİK Türk-Kuveyt İş Konseyi'nin düzenlendiği toplantıda TOKİ ile Kuveyt Yatırım İdaresi arasında işbirliği imzalandı. Toplantıda konuşan Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, Kuveyt Emiri Şeyh Sabah El-Ahmat El-Cabir El-Sabah'ın Türkiye ziyaretinin sadece Türkiye ve Kuveyt değil, tüm Körfez Ülkeleri ile yeni bir dönemin başlanmasına da katkı sağlayacağını söyledi

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) bünyesinde faaliyet gösteren Türk-Kuveyt İş Konseyinin düzenlediği Türk-Kuveyt İşadamları toplantısına, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, Kuveyt Emiri Şeyh Sabah El Ahmet El Cabir El Sabah, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Hayati Yazıcı, DEİK İcra Kurulu Başkanı Rona Yırcalı, Kuveyt Yatırım İdaresi Başkanı Bader M. Al Saad, TOKİ Başkan Vekili Ahmet Haluk Karabel, İstanbul Valisi Muammer Güler'in yanı sıra çok sayıda iş adamı katıldı.

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül ve Kuveyt Emiri Şeyh Sabah El Ahmet El Cabir El sabah, DEİK tarafından düzenlenen Türk-Kuveyt İş Konseyi Toplantısı sonrası Sait Halim Paşa Yalısı'nın önünde hatıra fotoğrafı çektirdi.

Cumhurbaşkanı Gül, Sait Halim Paşa Yalısı'nda düzenlenen Türk-Kuveyt İş Adamları Toplantısı'nda yaptığı konuşmada, Kuveyt Emiri Şeyh Sabah El Ahmet El Cabir El Sabah'ın ziyaretinden duyduğu memnuniyeti dile getirerek, bu ziyaretin Türkiye ile Kuveyt arasındaki ilişkilerde yeni bir sayfa açacağını söyledi. Ziyaretin sadece Türkiye ile Kuveyt'i değil, bunun da ötesinde bütün Körfez Ülkeleri ile Türkiye arasında yeni bir dönemin başlamasına katkı sağlayacağını belirten Cumhurbaşkanı Gül, "Değerli kardeşim, Şeyh Sabah El Ahmet El Cabir El Sabah ve benim burada bulunmam, her iki devletin en üst seviyede sizlerin işbirliğini teşvik ettiğini gösteriyor. Artık iş size kalmış vaziyette. Ekonominin kurallarını en iyi şekilde, karşılıklı çıkar faydalarını en iyi şekilde değerlendirip iş birliği yapmaya sizleri teşvik ediyoruz" diye konuştu.

EKONOMİK İLİŞKİLER SON YILLARDA BELLİ BİR İVME KAZANDI

DEİK bünyesinde faaliyet gösteren Türk Kuveyt İş Konseyi tarafından düzenlenen Türk Kuveyt İş Adamları Toplantısı'nın açılışında konuşan Yırcalı, iki ülke arasındaki ticaretin hâlâ 310 milyon dolar gibi çok düşük bir seviyede bulunduğunu ifade etti. Yırcalı, Türkiye'de daha fazla Kuveytli yatırımcıyı görmenin kendilerini memnun edeceğini, çünkü dünya nüfusunun yüzde 22'sini oluşturan İslam ülkelerinin dünya hâsılasından yüzde beş,

DEİK Başkanı Rona Yırcalı, Kuveyt Emiri El Sabah'a el yapımı çini bir tabak sundu.

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül ve Kuveyt Emiri Şeyh Sabah El Ahmet El Cabir El sabah, DEİK tarafından düzenlenen Türk-Kuveyt İş Konseyi Toplantısı'na katıldı.

dünya ticaretinden ise yüzde sekiz pay almasının üzüntü verici olduğunu söyledi.

Türkiye'nin son yıllarda, Körfez Ülkeleri ile ilişkilerin geliştirilmesine önem verdiğine dikkat çekerek, bu kapsamda DEİK'in de bu ülkelerle ekonomik ilişkilerin artırılmasına özel önem gösterdiğini belirten Yırcalı, "Kuveyt ile ekonomik ilişkilerimiz son yıllarda belli bir ivme kazanmıştır ama yeterli değildir. Bu tabloyu değiştirmeliyiz" dedi.

Yırcalı, bugüne kadar dünyada 110 milyar dolarlık proje üstlenen Türk taahhüt sektörünün yalnızca 2007 yılında yirmi milyar dolarlık iş hacmi yarattığını belirterek, dolayısıyla Türk müteahhitlerinin, başarılarını Kuveyt'te sürdürmelerinin kendileri için kıvanç kaynağı olduğunu ancak, şimdiye kadar Kuveyt'te üstlendikleri projelerin yetersiz gözüktüğünü ifade etti.

Kuveyt bankalarının, Türk bankalarının riskini almadığına dikkat çeken DEİK İcra Kurulu Başkanı Yırcalı, bu nedenle her türlü teminat mektubunun ancak dolaylı olarak sağlanabildiğini, Türk bankaları ile Kuveyt bankaları arasında doğrudan bir ilişki temin edilmesinin, iki ülke iş hacminin genişlemesine sebep olacağını belirtti.

Hava ulaşımının yetersiz ve pahalı olmasının da iki ülke ticaretini engelleyen önemli bir unsur olduğuna işaret eden Rona Yırcalı, bu nedenle deniz ve kara ulaşımının yaygınlaştırılmasının ticareti artırıcı bir etki yaratacağına olan inancını dile getirdi.

TÜRKİYE'DE KUVEYT YATIRIMLARI

Türk-Kuveyt İş Konseyi Kurucu Başkanı Fehmi Akın da, İş Konseyi olarak en büyük hedeflerinin, iki ülke iş adamlarının sahip olduğu tecrübeyi yatırımlar da dâhil olmak üzere, kalıcı işbirliğine dönüştürerek ortak projelere imza atmalarını sağlamak olduğunu belirtti. Akın, Türkiye'nin 2007 yılında Kuveyt'e ihracatının 220 milyon dolar, Kuveyt'ten ithalatın ise 92 milyon dolar olduğunu söyledi.

İstanbul Ticaret Odası (İTO) tarafından düzenlenen ve mayıs ayında Kuveyt'te yapılacak olan Türk İhraç Ürünleri Fuarı'nın, iki ülke arasındaki ticaretin gelişmesine önemli katkılar sağlayacağını vurgulayan Akın, Türk taahhüt sektörünün de Kuveyt'teki yeni yatırımlardan ciddi pay alabileceğini ifade etti. Özellikle sağlık ve turizm alanlarında iki ülke arasında çok geniş işbirliği imkânları bulunduğuna dikkati çeken Akın, Kuveyt'in Türkiye'deki doğrudan yatırımlarının son yıllarda giderek arttığını ve dört milyar doları aştığını söyledi.

Akın, Kuveytli yatırımcıların genel olarak finans, gayrimenkul, ticaret ve endüstri alanında orta ve uzun vadeli yatırım yaptıklarını belirterek, "Ülkemizdeki Kuveyt yatırımlarının artarak devam etmesini diliyoruz" dedi.

Akın, bölgenin yeni açılımlara son derece açık bir dönem yaşadığına dikkati çekerek, ikili işbirliğini geliştirmenin böyle bir dönemde bölge için örnek teşkil edeceğini, aynı zamanda bölgedeki pazarlara birlikte daha güçlü yönelmeyi sağlayacağını ifade etti.

Toplantıda daha sonra TOKİ Başkan vekili Ahmet Haluk Karabel ile Kuveyt Yatırım İdaresi Başkanı Bader M. Al Saad tarafından işbirliği anlaşması imzalandı. DEİK İcra Kurulu Başkanı Rona Yırcalı, Kuveyt Emiri El Sabah'a el yapımı bir çini tabak hediye etti.

DEİK Türk-Kuveyt İş Konseyi Kurucu Başkanı Fehmi Akın:

"Türkiye'deki Kuveyt Yatırımları Dört Milyar Doları Aştı"

Türkiye ile Kuveyt arasında sadece sağlık alanında değil, inşaat alanında da çeşitli işbirliği imkânları olduğuna dikkat çeken DEİK Türk-Kuveyt İş Konseyi Başkanı Fehmi Akın, Kuveyt'te önümüzdeki on yıl içinde 250 milyar dolarlık yatırım öngörüldüğünü belirterek, bütün bu projelerde dünya çapında tecrübeye sahip Türk taahhüt sektörünün çok büyük pay alabileceğine inandığını söyledi

Dış Ekonomik İlişkiler (DEİK) Türk-Kuveyt İş Konseyi Kurucu Başkanı Fehmi Akın, Kuveyt'in kamu ve özel sektörünün yurt dışı yatırımları toplamının 300 milyar doları aştığının tahmin edildiğini, Türkiye'ye doğrudan Kuveyt yatırımlarının dört milyar doları aşmış olduğunu belirtti. Kuveyt'in, Çin ve Vietnam ile birlikte Türkiye'yi stratejik olarak yatırım yapılacak ülkeler arasına aldığına dikkat çeken Akın, önümüzdeki yıllarda Kuveyt'in ülkemizdeki doğrudan yatırımlarının artacağını beklediklerini ifade etti.

TOKİ ile Kuveyt Yatırım İdaresi arasında imzalanan işbirliği anlaşmasının TOKİ'nin halen devam eden veya yeni başlayacak olan projelerine finansman desteği sağlamaya yönelik olduğunu vurgulayan Akın, Ekonomik Forum Dergisi'ne konuştu:

● Türkiye ile Kuveyt arasında süregelen ticari ilişkilerin boyutu ve DEİK Türk Kuveyt İş Konseyi'nin ticari ilişkilerin geliştirilmesine yönelik çalışmaları hakkında bilgi verir misiniz?

Türkiye ile Kuveyt arasındaki mevcut ticari ilişki 312 milyon dolardır. Bunun 220 milyon dolarlık kısmı Türkiye'nin Kuveyt'e ihracatı, 92 milyon dolarlık kısmı ise Kuveyt'ten ithalatımız-

dan oluşmaktadır. Türk-Kuveyt İş Konseyi olarak öncelikle dış ticaret hacmini artırmayı hedefliyoruz. İstanbul Ticaret Odası tarafından düzenlenecek olan ve 4-7 Mayıs 2008 tarihleri arasında Kuveyt'te gerçekleştirilecek Birinci Türk İhraç Ürünleri Fuarı iki ülke arasındaki ticareti artırmakta ilk adım olacaktır.

Kuveyt Halkı, bütün dünyaya ihraç ettiğimiz Türk ihraç ürünlerinin kalitesini ve uygun fiyatlarını gözleriyle görerek, ürünlerimize dokunarak bizzat tespit etme imkânına kavuşacaklardır. İki ülke arasındaki ticaretin artırılmasındaki diğer önemli engel ise Türk ürünlerinin, özellikle gıda ürünlerimizin kara yolundan ulaştırılmasında karşılaşılan güçlüklerdir. Bu konuda Kuveyt ve Türkiye arasında Irak üzerinden yapılacak nakliye için, geçen nisan ayında yapılan anlaşma ile Kuveyt'in Irak sınırında sadece Türk TIR'larının geçişine izin veren gümrük kapıları tesis edilmiştir. Ne yazık ki Irak'taki iç güvenlik sorunları dolayısıyla bu yol henüz kullanılamamaktadır. Bu güzergâhın kullanılabilmesi halinde Kuveyt'e olan ihracatımızın çok kısa sürede katlanarak büyüyeceğine inanmaktayız.

● Kuveyt ekonomisinin gelişimi hangi sektörlerde yoğunlaşıyor?

Kuveyt ekonomisi genel olarak petrole dayalı bir ekonomidir. 2007 yılı itibariyle ülkenin GSMH'si 109 milyar dolardır. Bunun yaklaşık yüzde 65-70'i petrol ihracatı ile elde edilmektedir. Kuveyt halen bilinen 102 milyar varil petrol rezervi ile dünya rezervlerinin yüzde 8,8'ine sahiptir. Halen günlük petrol üretimi iki milyon 600 bin varildir. Bu kapasitenin önümüzdeki yirmi yılda dört milyon varil/güne yükseltilmesi için yatırımlar yapılmaktadır. Kuveyt üç milyon nüfusa sahiptir ve bu nüfusun bir milyonu Kuveyt vatandaşıdır, iki milyonu ise değişik ülkelerden gelip Kuveyt'te çalışan insanlardır.

DEİK Türk-Kuveyt İş Konseyi Kurucu Başkanı Fehmi Akın: "Kuveytlilerin Failaka Adası'nda yapacağı yatırımlarda Türkiye engin turizm tecrübesi ile katkı sağlayabilir. Başta Türk taahhüt sektörü olmak üzere turizm ve lojistik alanlarında Kuveyt'te yapılacak yatırımlara ilişkin ihale süreçlerinin yakından takibini öneriyorum."

● Kuveyt Emiri Şeyh Sabah El Ahmet El Cabir El Sabah'ın Türkiye ziyareti iki ülke arasındaki ticari ilişkilere yansımasını değerlendirir misiniz?

Kuveyt son yıllarda giderek artan petrol gelirlerinin önemli bir bölümünü kendi ülkesindeki yeni yatırımlarda, diğer kısmını da dünyadaki değişik yatırım alanlarında değerlendirmektedir. Kuveyt'in kamu ve özel sektörünün yurt dışı yatırımları toplamının 300 milyar doları aştığı tahmin edilmektedir. Ülkemizdeki doğrudan Kuveyt yatırımları dört milyar doları aşmıştır. Ülkemizdeki Kuveyt yatırımları finans, gayrimenkul, sanayi ve hizmetler alanlarında yoğunlaşmaktadır. Bir süredir Kuveyt, Çin ve Vietnam ile birlikte Türkiye'yi stratejik olarak yatırım yapılacak ülkeler arasına almıştır. Önümüzdeki yıllarda Kuveyt'in ülkemizdeki doğrudan yatırımlarının artacağını umuyoruz. Aynı şekilde iki ülke arasındaki ticaretin de katlanarak büyüyeceğine inanıyoruz. Kuveyt Emiri Şeyh Sabah El Ahmet El Cabir El Sabah'ın ülkemizi ziyareti iki ülke arasındaki ekonomik faaliyetlere ivme kazandıracaktır.

● Türk işadamlarının Kuveyt'e yatırımları ne düzeyde? Kuveyt'ten Türkiye'ye yatırımlar hangi alanlarda oluyor?

Türk işadamlarının Kuveyt'te büyük bir yatırımı bulunmamaktadır. Bazı Türk firmaları taahhüt sektöründe faaliyet göstermektedir. Lojistik konusunda faaliyet gösteren Türk firmaları da mevcuttur.

● TOKİ ve Kuveyt Yatırım İdaresi Arasında İmzalanan İşbirliği Anlaşması'nın kapsamı hakkında bilgi verir misiniz?

Yıllar İtibariyle Kuveyt'in Petrol İhracatı

Yıl	İhracat(Milyar Dolar)
1998	**8.470**
1999	11.027
2000	**18.183**
2001	14.976
2002	**14.056**
2003	19.002
2004	**26.674**
2005	42.275
2006	**53.130**
2007	59.275

Kaynak: MoP, CBK

Temel Makro Ekonomik Göstergeler

	2003a	2004a	2005a	2006a	2007b
GSYİH (milyar dolar)	**47,8**	**59,4**	**83,8**	**102,2**	**109,3**
GSYİH (büyüme, yüzde)	16,5	10,5	10,0	11,3b	5,6
Enflasyon (TÜFE, ort.yüzde)	**1,0**	**1,3**	**4,1**	**3,0**	**4,3**
İhracat (milyon dolar)	21.975	30.089	46.971	58.638	61.314
İthalat (milyon dolar)	**9.880**	**11.663**	**14.238**	**14.350**	**19.395**
Döviz Kuru (ort., KD:dolar)	0,298	0,295	0,292	0,290	0,284
Döviz Rezervi (altın hariç-milyon dolar)	**7.757**	**8.241,9**	**8.862,8**	**12.566**	**18.390**
Dış Borçlar (milyar dolar)	13,2b	13,2b	18,1b	25,3b	34,6.6

Kaynak: Economist Intelligence Unit Country Report;
(a) gerçeklesen, **(b)** EIU tahminleri

Dış Ticaret (Milyon Dolar)

Yıllar	İhracat	İthalat	Ticaret Hacmi	Ticaret Dengesi
1990	**7.042**	**3.972**	**11.014**	**3.070**
1995	12.785	7.790	20.575	4.995
2000	**19.436**	**7.157**	**26.593**	**12.279**
2001	16.203	7.869	24.072	8.334
2002	**15.367**	**8.117**	**23.484**	**7.250**
2003	21.795	9.880	31.675	11.915
2004	**30.089**	**11.663**	**41.752**	**18.426**
2005	46.874	15.671	62.545	31.203
2006	**58.638**	**14.350**	**72.988**	**44.288**
2007	*60.198	17.736	77.934	42.462

Kaynak: DTÖ ve EIU * EIU tahmini veriler

Türkiye-Kuveyt Ticareti (Milyon ABD Doları)

Yıllar	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2000	**73,4**	**161,4**	**234,8**	**-88**
2001	104,8	123,3	228,1	18,5
2002	**139,0**	**26,5**	**165,5**	**112,5**
2003	165,9	15,9	181,8	150,0
2004	**265,6**	**25,7**	**291,5**	**240,1**
2005	210,3	41,6	251,9	168,7
2006	**219,02**	**56,04**	**275,06**	**162,98**
2007	221,15	90,50	311,65	130.65

Kaynak: TÜİK

TOKİ ile Kuveyt Yatırım İdaresi arasında imzalanan işbirliği anlaşması TOKİ'nin halen devam eden veya yeni başlayacak olan projelerine finansman desteği sağlamaya yöneliktir. Bu finansman desteğinin şekli, gelir paylaşımı ya da doğrudan finansman şeklinde olması taraflar arasında kararlaştırılacaktır. Kuveyt Yatırım İdaresi bir devlet kuruluşu olup genellikle Kuveyt Devleti'nin uzun vadeli gelecek nesiller fonunu yönetmektedir. Bu kurum, başka ülkelerdeki sosyal sorumluluk projelerine de destek vermektedir. TOKİ ile yapılan anlaşmanın uzun vadeli ve sosyal sorumluluk amaçlarına uygun koşullar taşıyacağına inanıyorum.

● Kuveyt ile Türkiye arasında başka hangi sektörlerde nasıl bir işbirliği öngörülüyor?

Kuveyt'in önümüzdeki on yıl içinde halen planlama aşamasında olan ve kırk milyar doları aşan altyapı projeleri bulunmaktadır. Bu projelerin bazıları şöyledir: 32 km'lik Kuveyt Metrosu (1,5-2 milyar dolar), Failaka Adası'nın turizm, eğlence ve sportif amaçlı olarak düzenlenmesi ve bu adaya küçük bir havaalanı yapılması (2,2 milyar dolar); Irak sınırına yakın Bubiyan Adası'nda Körfez'in en büyük lojistik merkezinin kurulması (6,6 milyar dolar); Subiya Yarımadası'nı Kuveyt City'e bağlayacak 36 km'lik köprü (iki milyar dolar); körfezin karşısında Irak sınırına yakın, 700 bin insanın yaşayacağı Silk City (İpek Şehir) kurulması; halen 30 uçak/gün kapasiteli Kuveyt Havalimanı'nın yıllık üç milyar yolcuya hizmet edecek hale getirilmesi (bir milyar dolar); Kuveyt Devlet Üniversite kampusu (3,6 milyar dolar); demiryolu ile Körfez İş Konseyi üyelerinin birbirine bağlanması ve bu hattın Kuveyt, Irak, İran, Urdün ve Türkiye'ye uzatılması.

Bütün bu projelerde dünya çapında tecrübeye sahip Türk taahhüt sektörünün çok büyük pay alabileceğine inanıyorum. Öte yandan sağlık ve turizm alanlarında iki ülke arasında işbirliği imkânları olabileceğini düşünüyorum. Kuveyt vatandaşlarının yurt dışı sağlık harcamaları Kuveyt Devleti tarafından karşılanmaktadır. Ülkemizde sağlık sektöründe son yıllarda gerçekleştirilen yatırımlarla en ileri teknolojilere sahip hastanelerimiz kurulmuştur. Bu hastanelerimiz Kuveyt vatandaşlarına da rahatlıkla hizmet verebilir. Bu konuda iki ülke arasında sağlık bakanları düzeyinde temaslar yapılmıştır. En son olarak 2008 Şubat ayında Sağlık Bakanımız Recep Akdağ Kuveyt'e resmi bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Sağlık konusunda önümüzdeki dönemde ortak yatırımlar ve tedavi konularında gelişmeler olmasını bekliyorum.

Turizm sektöründe de Kuveytlilerin Failaka Adası'nda yapacağı yatırımlarda Türkiye engin turizm tecrübesi ile katkı sağlayabilir. Başta Türk taahhüt sektörü olmak üzere turizm ve lojistik alanlarında Kuveyt'te yapılacak yatırımlara ilişkin ihale süreçlerinin yakından takibini öneriyorum.

● Kuveyt'te iş yapma konusunda neler önerirsiniz?

Kuveyt piyasası her alanda rekabete açık, küresel oyuncu firmaların yarıştığı bir piyasadır. Ayrıca, Kuveytli iş adamları küresel yatırımcılar olup, dünyadaki gelişmeleri çok yakından izlemektedir. Bu ülkede iş yapmak isteyen kişi ve kurumların piyasanın bu niteliklerini göz önünde bulundurmaları gerekir.

● KOBİ'ler Kuveyt'te yatırım yapmak için nasıl bir yol izlemeli?

KOBİ'lerin Kuveyt'te iş alanları oldukça sınırlıdır. Restoran zincirleri gibi bazı hizmet alanlarında iş olanakları mevcuttur. Ülkemizdeki tecrübeli bazı zincirlerin Kuveyt'te de şansları olabileceğini düşünüyorum. Türkiye'nin Irak'ın Basra kentinde kurmayı planladığı Nitelikli Sanayi Bölgesinde Kuveytli yatırımcılarla işbirliği imkânlarının olabileceğine inanıyorum.

● DEİK Türk Kuveyt İş Konseyleri Başkanı olarak önünüze koyduğunuz projeler var mı, çalışmalarınızı hangi alanlarda yoğunlaştırmayı düşünüyorsunuz?

Türk İş Konseyi olarak, iki ülke arasındaki ticari ilişkileri ve yatırım faaliyetlerini yukarıda değindiğim olanakların en iyi şekilde değerlendirilmesi suretiyle geliştirebileceğimize ve başta Irak olmak üzere Körfez, Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da ortak yatırımlara yönelebileceğimize inanıyorum.

Bahar önce evinize gelsin...

SAREV®

Sarev bir SARAR markasıdır.

Kütahya Yolu Üzeri 26530 Eskişehir Tel: (0222) 224 01 01 (Pbx) Faks: (0222) 225 55 60 www.sarev.com.tr